

Kot že omenjeno, se v pričujočih izhodiščih osredotočamo na naloge tipa »papir in svinčnik«, saj je bilo reševanje bralnih nalog na računalnikih v ciklu 2009 v Sloveniji izpeljano prvič, v manjšem obsegu ter kot priprava na prihodnje cikle. Več o izhodiščih digitalnih besedil lahko preberete v publikaciji *PISA 2012 Assessment and Analytical Framework* (OECD, 2013).

Spremembe v dojemanju branja od leta 2000 naprej so že pripeljale do razširjene opredelitve bralne pismenosti, ki poleg kognitivnih upošteva tudi motivacijske in vedenjske značilnosti branja. Tako bralna zavzetost kot metakognicija – zavedanje in razumevanje tega, kako mislimo in uporabljamo miselne strategije – sta bila v prvih izhodiščih merjenja bralne pismenosti raziskave PISA le bežno omenjena na koncu, pod “Drugo” (OECD, 1999). V luči novejših raziskav sta bralna zavzetost in metakognicija v izhodiščih cikla PISA 2009 bolj izpostavljeni kot pomembna elementa, ki državam sporočata, katere dejavnike naj razvijajo, oblikujejo in negujejo kot sestavne dele bralne pismenosti.

Bralna pismenost kot temeljna spretnost

Živimo v hitro spreminjajočem se svetu, kjer so pisni materiali vse številčnejši in raznovrstnejši in kjer se od vse večjega števila ljudi pričakuje, da bodo te materiale uporabljali na nove in še kompleksnejše načine. Obveljalo je splošno prepričanje, da se naše razumevanje bralne pismenosti razvija vzporedno s spremembami v družbi in kulturi. Spretnosti v bralni pismenosti, ki jih je posameznik potreboval za osebno rast, ekonomsko udeležbo v družbi in državljanske dolžnosti, so bile pred 20 leti drugačne od današnjih; zelo verjetno je, da se bodo čez 20 let še bolj spremenile.

Cilj izobraževanja ni več zgolj zbiranje in pomnjenje podatkov, temveč vključuje širše pojmovanje znanja: da nekaj znaš, ne pomeni več zgolj tega, da si si informacijo sposoben zapomniti, temveč da jo znaš poiskati in uporabiti (Simon, 1996). Sposobnost pridobivanja, razumevanja in razmišljanja o najrazličnejših informacijah je bistvenega pomena, če naj bodo posamezniki sposobni polno sodelovati v naši na znanju temelječi družbi. Izhodišča raziskave PISA za merjenje bralne pismenosti učencev proti koncu obveznega izobraževanja se morajo torej osredotočiti na bralne spretnosti, ki vključujejo iskanje, izbor, razlago in vrednotenje informacij iz cele palete besedil, povezanih s situacijami, ki so dogajajo zunaj učilnice. Po Hollowayu (1999) so bralne spretnosti odločilnega pomena za učne dosežke učencev višjih razredih osnovne šole in srednješolcev. Olson (1977a; 1977b) trdi, da lahko bralna pismenost v današnji družbi zagotavlja pristransko obravnavo, saj prinaša prednosti tistim, ki si pridobijo potrebne spretnosti. Bralna pismenost je valuta v šolah in kot taka omogoča dostop do izobraževalnih ustanov ter vpliva na kognicijo ozi-